

Zadržanie a obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby v policajnej praxi
Detention and restriction on a suspect's personal liberty in police practice

JUDr. Attila Fodor

*Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, Katedra trestného práva,
kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín*

Anotácia

Zadržanie a obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby je jedným z najradikálnejších zásahov do osobnej slobody jednotlivca. Ide o často využívaný inštitút v policajnej praxi. Súčasná právna úprava však spôsobuje nejednotnosť postupu jednotlivých útvarov Policajného zboru. Aplikačné problémy môžu byť v konečnom dôsledku vyriešené až adekvátnou novelou trestnoprocesných ustanovení.

Annotation

The detention and restriction of a suspect's personal liberty is one of the most radical interferences into the individual's personal freedom. It is a frequently used institution in police practice. However, the current legislation causes inconsistencies in the procedures of individual departments of the Police Force. Application issues may ultimately be resolved only through an adequate amendment of the criminal procedural provisions.

Kľúčové slová

Zadržanie podozrivého, obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby, policajt, príslušník Policajného zboru

Key words

Detention of a suspect, restriction of a suspect's personal liberty, police officer, member of the Police Force

1. Úvod

Osobná sloboda je jedným z najnákladnejších slobôd jednotlivca, ktorá tvorí základný pilier demokratického a právneho štátu. Z titulu jej dôležitosti svoje miesto nachádza i na medzinárodnej úrovni v ľudskoprávnych zmluvách a v jednotlivých základných dokumentoch štátov. Osobná sloboda však nie je absolútnym právom a môže byť v istých prípadoch obmedzená. Osobná sloboda môže byť obmedzená zo strany štátu výhradne v nevyhnutnej miere a na nevyhnutný čas v záujme spoločnosti za jasne stanovených podmienok. Trestné právo z titulu jeho zaradenia v systéme právnych odvetví vzhľadom na účel jeho samotnej existencie umožňuje uplatnenie trestnoprocesných inštitútov, v dôsledku ktorých dochádza k obmedzeniu osobnej slobody. Je potrebné však uviesť, že trestnoprocesné inštitúty sa musia uplatniť len ako prostriedky *ultima ratio*, a to len spôsobom a za podmienok striktne upraveným trestným právom.

2. Zadržanie osoby podozrivej zo spáchania trestného činu

Ustanovenie § 85 ods. 1 Trestného poriadku umožňuje policajtovi zadržať osobu podozrivú zo spáchania trestného činu, aj keď proti nej ešte nebolo vznesené obvinenie. Pod pojmom zadržanie podozrivej osoby sa rozumie krátkodobé obmedzenie osobnej slobody osoby podozrivej z trestného činu na účely rozhodovania o tom, či bude vzatá do väzby alebo prepustená na slobodu.¹

Považujeme za potrebné pre účely tohto príspevku venovať pozornosť i pojmu policajt. Policajtom sa pre účely ustanovenia § 85 ods. 1 TP rozumejú osoby uvedené v § 10 ods. 7 a v ods. 8 TP. Tu je potrebné upriamiť pozornosť aj na § 10 ods. 9 TP, kedy sa policajtom rozumie aj iný príslušník Policajného zboru, ktorý nie je vyšetrovateľom alebo povereným príslušníkom, a to v rozsahu určenom podzákonným právnym predpisom vydaným Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky. Týmto podzákonným predpisom je v súčasnosti vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 275/2022 Z. z. o rozsahu vykonávania rozhodnutí, opatrení a úkonov trestného konania vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní (ďalej, len ako „vyhláška č. 275/2022 Z. z.“), v ktorej vyhláške je určený rozsah oprávnení príslušníkov Policajného zboru zaradených v jednotlivých službách v rámci trestného konania, ktorí sa považujú za policajtov pre účely Trestného poriadku podľa § 10 ods. 9 TP. Vo vyhláške však absentuje možnosť zadržania osoby podozrivej zo spáchania trestného činu podľa § 85 ods. 1 TP. Zadržanie podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 TP umožňovala vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 648/2008 Z. z., ktorá bola nahradená vyhláškou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 192/2017 Z. z., pričom už prebratiu spomenutého oprávnenia nedošlo. Tento postup bol zdôvodnený v dôvodovej správe, kde bolo uvedené, že „*návrh vyhlášky reaguje na rozdielnu prax policajtov podľa § 10 ods. 10 Trestného poriadku (príslušníkov Policajného zboru, ktorí nie sú vyšetrovateľmi Policajného zboru alebo poverenými príslušníkmi Policajného zboru) pri zásahu do osobnej slobody jednotlivca podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku, ktorá negatívne ovplyvňuje postup orgánov činných v trestnom konaní pri objasňovaní trestných činov, ako aj postup súdov pri rozhodovaní a obmedzení osobnej slobody obvinenej osoby. V tejto súvislosti návrh vyhlášky sleduje návrat k pôvodnej a osvedčenej právnej úprave platiacej do 31. januára 2009, ktorá jednoznačným spôsobom ustanovovala okruh subjektov oprávnených zasiahnuť do osobnej slobody jednotlivca.*“² Je možné dospieť k záveru, že zadržať osobu podozrivú je oprávnený výhradne policajt, uvedený v § 10 ods. 7 a v ods. 8 TP. Toto oprávnenie má tiež v rovnakom rozsahu aj prokurátor, ktorý môže i sám osobne vykonať celé vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie. V praxi však uvedené oprávnenie zo strany prokurátora sa využíva zriedkavo.

¹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. Trestné právo procesné . I , Všeobecná časť. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o. , 2021 2. vydanie, str. 354 - 355

² Dôvodová správa k Vyhláške Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 192/2017 Z. z. o rozsahu vykonávania rozhodnutí, opatrení a úkonov trestného konania vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní, dostupné na: <https://www.pravnelisty.sk/zakony/a584-vyhlasaka-ministerstva-vnutra-sr-c-192-2017-z-z-nadobuda-ucinnost-dna-01-08-2017>

Policajt môže osobu zadržať len v prípade existencie niektorého z dôvodov väzby alebo v prípade pri postupe podľa § 204 ods. 1 TP pri tzv. superrýchlom konaní. Vyžaduje sa alternatívne naplnenie niektorej z dvoch podmienok, pričom je potrebné, aby existovalo dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu. Zadržanie je závažným zásahom do osobnej slobody jednotlivca, a preto ako taký, podlieha kontrole zo strany orgánu vykonávajúceho dozor nad zákonnosťou prípravného konania v podobe existencie predchádzajúceho súhlasu zo strany prokurátora. Forma súhlasu nie je zákonom upravená, preto môže mať i ústnu podobu. Súhlas má podobu opatrenia. V praxi, písomnú podobu súhlasu vyhotovuje policajt, následne ju podpíše prokurátor a opatrí ju odtlačkom úradnej pečiatky so štátnym znakom. Forma udelenia predchádzajúceho súhlasu sa v praxi zaznamenáva v zápisnici o zadržaní podozrivej osoby, v prípade ústnej podoby spolu s časom jej udelenia a označením prokurátora, ktorý súhlas udelil.

Samozrejme existujú aj prípady, kedy nie je možné získať súhlas prokurátora vopred. Aby nedošlo k zmareniu samotného vyšetrovania, prípadne, aby boli ochránené hodnoty, ktoré chráni Trestný poriadok, je možné zadržanie vykonať i bez predchádzajúceho súhlasu prokurátora. Podľa trestnoprocesného ustanovenia sú to prípady, keď vec neznesie odklad, teda je možné objektívne usúdiť, že vzhľadom na situáciu na mieste, získanie súhlasu vopred je nereálne nakoľko zadržanie musí byť vykonané ihneď bez akýchkoľvek časových prieťahov, keďže hrozí nebezpečenstvo z omeškania. Trestný poriadok obsahuje i demonštratívny výpočet prípadov, kedy súhlas nie je možné získať vopred, a to pristihnutie osoby pri páchaní trestného činu, prípadne zastihnutie na úteku. Pristihnutie osoby pri páchaní trestného činu je možné v prípade pristihnutia pri rôznych vývojových štádiách či pri príprave, pokuse alebo pri dokonanom trestnom čine. Osoba je zastihnutá pri úteku, ak z miesta činu ušla a bola počas prenasledovania dostihnutá. Doba, počas ktorej je možné osobu zastihnúť pri úteku, je možné charakterizovať ako časový úsek, začínajúci momentom opustenia miesta, kde bol trestný čin spáchaný, prípadne, kde bol páchatel' vyrušený pri jej páchaní, končiaci príchodom páchatela na miesto, kde nadobúda presvedčenie, že nebude orgánmi činnými v trestnom konaní odhalený a začína uskutočňovať i bežné aktivity, ktoré obvykle vykonával.

„Zadržanie podozrivej osoby v prípade postupu pred začatím trestného stíhania predstavuje konštitutívny akt, s ktorým Trestný poriadok spája účinky začatia trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 tretia veta Trestného poriadku.“³ Je možné súhlasiť s právnym názorom prejavovým v usmernení generálneho prokurátora, podľa ktorého samotné zadržanie je potrebné považovať za zaistovací úkon, ktorým sa podľa § 199 ods. 1 TP začína trestné stíhanie. Daný názor zdieľa i právna teória, ktorá uvádza, že zadržanie podozrivej osoby je považované za zaistovací úkon, ktorým sa podľa § 199 ods. 1 TP začína trestné stíhanie. Zadržanie má povahu opatrenia, a preto proti nemu nie je prípustný opravný prostriedok.⁴ V súlade s ustanovením § 85 ods. 3 TP je potrebné, aby sa o zadržaní vyhotovila zápisnica, ktorá obsahuje taxatívne uvedené náležitosti ako miesto, čas zadržania, okolnosti zadržania, dôvody zadržania a osobné údaje zadržanej osoby. V praxi existujú prípady, kedy nie je možné vyhotoviť túto zápisnicu ihneď (napr. na mieste činu), ale až po odpadnutí objektívnych prekážok (po príchode na útvar). Aj v prípade existencie prekážok vyhotovenia zápisnice je potrebné osobu podozrivú bez meškania upovedomiť o jeho zadržaní ako i o dôvodoch jeho zadržania.⁵ Vykonané zadržanie sa bezodkladne oznámi prokurátorovi ako orgánu dozoru nad zákonnosťou prípravného konania. Spôsob oznámenia nie je zákonom stanovený v praxi sa to uskutoční prostredníctvom telefónu. Čas a spôsob oznámenia zadržania prokurátorovi sa zaznamená v zápisnici rovnako s údajmi spôsobilými identifikáciu daného prokurátora, ktorému bolo zadržanie oznámené. Je dôležité, aby sa v zápisnici o zadržaní zaznamenal presný čas zadržania, nakoľko od uvedeného času sa počíta zákonná 48

³ Usmernenie generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. IV/1 Spr 27/18/1000-9 z 15. mája 2020

⁴ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. Trestné právo procesné . I , Všeobecná časť. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o. , 2021 2. vydanie, str. 353

⁵ v súlade čl. 5 ods. 2 Európsky dohovor o ľudských právach

hodinová lehota (pri trestnom čine terorizmu 96 hodinová lehota) na podanie návrhu na vzatie do väzby. Čas zadržania je zároveň i časom začatia plynutia lehoty väzby v prípade, ak súd rozhodol o vzatí osoby do väzby.

3. Obmedzenie osobnej slobody

Inštitút obmedzenia osobnej slobody je upravený v ustanovení § 85 ods. 2 TP. Ide o ustanovenie, ktoré umožňuje kýmkoľvek obmedziť osobnú slobodu osoby pristihnutej pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom (občianske obmedzenie). Obmedzenie nie je viazané na vznesenie obvinenia, alebo na existenciu dôvodov väzby.⁶

„Obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku nie je zaistovacím úkonom, ktorým sa začína trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 TP.“⁷

„Obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby je špeciálny prípad zadržania osoby, ktorá bola pristihnutá pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom. Podmienkou nie je existencia niektorého z dôvodov väzby, postačuje skutočnosť, že zadržanie je potrebné na zistenie totožnosti osoby, zabránenie jej úteku, zabezpečenie dôkazov alebo na zabránenie ďalšiemu páchaniu trestnej činnosti. Na tento úkon je oprávnený ktokoľvek s výnimkou policajta, ktorý je oprávnený použiť inštitút zadržania podozrivej osoby.“⁸ Subjektom oprávneným na obmedzenie osobnej slobody je ktokoľvek s výnimkou prokurátora a policajta, ktorí majú postupovať podľa § 85 ods. 1 TP. Tu je potrebné poukázať na už vyššie uvedený rozbor pojmu policajt, kedy je potrebné rozlišovať policajta na účely Trestného poriadku a policajta ako príslušníka Policajného zboru (v ďalšom len „príslušník Policajného zboru“). V súlade s vyhláškou č. 275/2022 Z. z. príslušník Policajného zboru nie je oprávnený vykonať zadržanie osoby podľa § 85 ods. 1 TP, a teda je oprávnený vykonať len obmedzenie osobnej slobody podľa § 85 ods. 2 TP a následne postupom podľa § 85 ods. 3 TP obmedzenú osobu odovzdať policajtovi. Pod pojem „ktokoľvek“ je možné zaradiť nielen príslušníkov Policajného zboru, ale každú fyzickú osobu bez ohľadu na ich pohlavie, vek a spojitost s páchaným trestným činom.

Je nutné, aby boli splnené predpoklady vyžadované Trestným poriadkom na uplatnenie tohto inštitútu v podobe časovej súvislosti⁹ a účelu obmedzenia¹⁰. Pojem „pristihnutia pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom“ je potrebné vykladať tak, že osoba je pristihnutá pri trestnom čine nielen v okamihu páchania trestného činu, ale aj vtedy, keď bola podozrivá osoba ihneď po čine prenasledovaná a dostihnutá, alebo keď bola pristihnutá za okolností, ktoré svedčia o účasti na čine, najmä s vecami, ktorými bol trestný čin spáchaný, alebo ktoré z neho pochádzajú.¹¹ Z definície pojmu „pristihnutia pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom“ vyvstáva otázka, či je možné obmedziť osobu, ktorá sa skrýva v prípade, ak táto osoba nebola po čine prenasledovaná a dostihnutá. Podľa nášho názoru takúto osobu je možné výlučne zadržať podľa § 85 ods. 1 TP v prípade existencie dôvodu väzby alebo postupu podľa § 204 ods. 1 TP.

Osobu obmedzenú na osobnej slobode je povinný ten, kto vykonal jeho obmedzenie, odovzdať bezodkladne útvaru Policajného zboru, útvaru Vojenskej polície alebo útvaru Colnej správy.

⁶ ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK I., BURDA E. a kol. Trestný poriadok I : komentár : § 1-195. Bratislava: C.H. Beck, 2021, str. 450

⁷ Usmernenie generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. IV/1 Spr 27/18/1000-9 z 15. mája 2020.

⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Tdo/1/2011, zo dňa 14. 06. 2011.

⁹ Časová súvislosť obmedzenia je buď v čase pristihnutia pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom.

¹⁰ Účelom obmedzenia je zistenie totožnosti osoby obmedzenej na slobode, zabránenie jej úteku, zabezpečenie dôkazov alebo zabránenie ďalšiemu páchaniu trestnej činnosti touto osobou.

¹¹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. Trestné právo procesné . I , Všeobecná časť. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o. 2021 2. vydanie, str. 356

Bezodkladnosť nevyklučuje časový sklz odovzdania takejto osoby v prípadoch existencie objektívnej prekážky, znemožňujúcej okamžité odovzdanie osoby.

Doba od pristihnutia osoby pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom do doby odovzdania príslušnému orgánu (útvár Policajného zboru útvaru Vojenskej polície, alebo útvaru Colnej správy) sa do lehoty 48 hodín alebo 96 hodín nezapočítava. Lehota 48 hodín a 96 hodín sa počíta od okamihu prevzatia podozrivého, ktorého sloboda bola obmedzená policajtom.¹²

4. Aplikačná prax príslušníkov Policajného zboru

Podľa súčasného právneho stavu príslušníci Policajného zboru postupujú podľa § 85 ods. 2 TP a uplatňujú inštitút obmedzenia osobnej slobody. Tu je potrebné poukázať na právnu teóriu ako aj na usmernenie generálneho prokurátora, podľa ktorého obmedzenie osobnej slobody nie je zaisťovací úkon, ktorým sa nezačína trestné stíhanie.

Doba obmedzenia osobnej slobody osoby pristihnutej pri páchaní trestného činu alebo bezprostredne po ňom sa do celkovej doby nasledujúceho zadržania nezapočítava a 48 hodinová lehota (alebo 96 hodinová) začne plynúť až zadržaním, ktorú vykoná policajt.¹³ Tu je potrebné upriamiť pozornosť i na § 76 ods. 13 TP, podľa ktorého lehota väzby plynie od zadržania alebo zatknutia obvineného, avšak je nutné dôsledne rozlišovať medzi osobou, ktorá obmedzenie osobnej slobody realizovala. Je potrebné tiež poukázať na ustanovenie § 414 ods. 1 TP, podľa ktorého do trestu sa započítava väzba podľa stavu ku dňu nariadenia výkonu trestu od času, keď osobná sloboda obvineného bola obmedzená. Podľa stanoviska Najvyššieho súdu Slovenskej republiky „*dobu obmedzenia osobnej slobody zaistením podľa § 19 ods. 4 zákona č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov alebo zadržaním podľa § 85 alebo § 86 Tr. por., ku ktorému došlo v bezprostrednej súvislosti s trestným činom, za ktorý bol neskôr páchatelovi uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, treba podľa § 45 ods. 1 Tr. zák., postupom podľa § 414 Tr. por. započítať do uloženého trestu aj v prípade, že zaistený alebo zadržaný obvinený nebol vzatý do väzby.*“¹⁴

V súčasnej praxi, v prípade obmedzenia osobnej slobody príslušníkmi Policajného zboru, súd pri rozhodovaní o väzbe zohľadňuje i čas, kedy došlo k obmedzeniu osobnej slobody, ktorý čas určuje ako začiatok plynutia lehoty väzby. V danom prípade prokurátorovi lehota na podanie návrhu na vzatie osoby do väzby plynie časom obmedzenia osobnej slobody príslušníkmi Policajného zboru, bez ohľadu na to, kedy došlo k prevzatíu osoby podľa § 85 ods. 3 TP policajtom. Uvedený postup je logický vzhľadom na ustanovenie § 414 ods. 1 TP ako aj k tomu, že zásah do osobnej slobody môže trvať len nevyhnutný čas a v nevyhnutnej miere, čím sa zabraňuje zneužitíu tohto inštitútu na obchádzanie zákonom stanovených lehôt. U príslušníkov Policajného zboru nemôže nastať situácia, kedy osobu obmedzenú na osobnej slobode nevedia bezodkladne odovzdať policajtom, a to s prihliadnutím aj na ich materiálno-technické a personálne zabezpečenie. Do lehoty zadržania sa započítava tiež čas obmedzenia osobnej slobody, ktorú vykonali členovia jednotlivých stráží ako i ďalšie subjekty verejnej správy, ktorým zákon zveril v rozsahu ich právomoci oprávnenie na obmedzenie osobnej slobody osôb, keďže členovia stráží a ďalšie subjekty vykonávajú oprávnenia v mene štátu.

Do lehoty zadržania sa nezapočítava obmedzenie osobnej slobody inou fyzickou osobou, môže nastať situácia, kedy by sa nachádzali na miestach znemožňujúcich odovzdanie osoby policajtom v zákonom stanovenej 48 hodinovej alebo 96 hodinovej lehote, taktiež nie je možné objektívne žiadať od daných osôb, aby vedeli uviesť presný čas zadržania. Máme za to, že i v prípade obmedzenia osobnej slobody

¹² ČENTES, J., a kol. Trestný poriadok - Veľký komentár, 5. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2022, str., 294-295

¹³ DEÁK, M., Zadržanie podozrivej osoby v trestnom konaní. Bratislava: C.H.Beck, 2015, str. 54

¹⁴ Stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 77/2012 (R 45/2014), zo dňa 17.06.2013

pracovníkom súkromnej bezpečnostnej služby v rozsahu jeho pracovných povinností sa lehota obmedzenia osobnej slobody nezapočítava do 48 hodinovej alebo 96 hodinovej lehoty. Činnosť pracovníkov súkromnej bezpečnostnej služby je síce regulovaná zákonom, avšak týmto osobám zákon nezveruje právomoc rozhodovať o povinnostiach subjektov, zároveň nevykonávajú oprávnenia v mene štátu.

Odvolávajú sa na skutočnosť, že v prípade obmedzenia osobnej slobody príslušníkmi Policajného zboru a inými subjektmi verejnej správy sa do lehoty väzby započítava i čas takéhoto obmedzenia, práve preto sa uvedený čas započítava i do lehoty zadržania. Obmedzenie osobnej slobody v takejto forme má teda povahu zaisťovacieho úkonu (ktorým sa začína trestné stíhanie), nakoľko osoba je obmedzená vo voľnom pohybe práve pre účely a potreby policajta, ktorý s ním vykoná ďalšie procesné úkony. Tu je potrebné dôsledne rozlišovať medzi subjektom uskutočňujúcim obmedzenie osobnej slobody, keďže v prípade realizácie obmedzenia osobnej slobody subjektom iným ako subjekt verejnej moci nedochádza k započítaniu času obmedzenia do lehoty zadržania a väzby. Práve z uvedeného dôvodu obmedzenie osobnej slobody v danom prípade nemôže mať podobu zaisťovacieho úkonu, a teda sa takýmto obmedzením nezačína trestné stíhanie.

5. Zásah do osobnej slobody v superrýchlom konaní v kontexte nálezu ústavného súdu

Zaujímavosťou je aj právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý prejavil vo svojom náleze pod č. k. I. ÚS 337/2020-102 zo dňa 04.09.2024 vo vzťahu k zadržaniu páchatel'a a postupu v superrýchlom konaní. V uvedenom náleze ústavný súd konštatoval, že „...ak pri postupe podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku (skrátene vyšetrowanie) príslušný prokurátor nepodá spoločne s obžalobou aj návrh na vzatie obvineného do väzby, je povinný ho sám príkazom prepustiť zo zadržania na slobodu, pretože ďalšie obmedzovanie osobnej slobody obvineného stratilo svoj ústavný (čl. 17 ods. 3 ústavy) a aj zákonný základ (§ 204 ods. 1 Trestného poriadku). Ak tak neurobí príslušný prokurátor, po odovzdaní spisu a obvineného je povinný ho prepustiť zo zadržania príslušný sudca, a to po „urýchlennom“ vykonaní úkonov podľa § 348 ods. 1 písm. a) alebo b) Trestného poriadku (§ 87 ods. 2 Trestného poriadku), prípadne bezodkladne, ak tieto úkony nemôžu byť vykonané „urýchlene“. Citovanú „urýchlenosť“ nemožno stotožňovať s lehotou 48 hodín v zmysle tretej vety čl. 17 ods. 3 ústavy, keďže uvedené pokrýva rozhodovanie o väzbe obvineného na podklade návrhu príslušného prokurátora.“¹⁵

V náleze ústavný súd skúmal ústavný základ v praxi bežného postupu orgánov činných v trestnom konaní a súdu, aplikovaný v superrýchlom konaní pri zadržaní páchatel'a a pozbavení jeho osobnej slobody do času rozhodnutia sudcu pre prípravné konanie či už vo veci, prípadne do rozhodnutia o prepustení páchatel'a na slobodu. V praxi bežným postupom zo strany policajtov, a to hlavne v prípadoch, keď k zadržaniu osoby došlo vo večerných hodinách je, že v prípade superrýchlého konania po zadržaní osoby sa vykonávajú úkony trestného konania až na druhý deň (medzi nimi i prípadné vydanie uznesenia o vznesení obvinenia) s výnimkou výsluchu zadržanej osoby (v prípade, ak sa nenachádza pod vplyvom omamných látok alebo alkoholu) a neodkladných a neopakovateľných úkonov. Uvedeným postupom sa predlžuje čas, počas ktorého je podozrivý obmedzený na osobnej slobode, zároveň je možné takýto postup vnímať ako taktiku realizácie skráteneho vyšetrowania, nakoľko ide o čo najvyššiu mieru eliminácie ľudského faktora, a to únavy, ktorá by mohla spôsobiť nežiadúce procesné pochybenia.

Ústavný súd nenamietol legálnosť pozbavenia osobnej slobody páchatel'a, ktorého časový úsek spadá pod skrátene vyšetrowanie realizované policajtom, prípadne aj samotným prokurátorom. Už vo svojom skoršom rozhodnutí konštatoval, „že musí mať voči orgánom činným v trestnom konaní a polícii vykonávajúcej zadržanie a výsluch osoby zadržanej elementárnu dôveru, že konajú v záujme ochrany

¹⁵ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 337/2020 zo dňa 04.09.2024

vyššieho záujmu, ako je záujem na osobnej slobode osoby zadržanej. Takú istú dôveru preukázal aj ústavodarca, keď určil časovú hranicu 48 hodín od zadržania pre rozhodnutie o odovzdaní zadržanej osoby súdu alebo prepustenie na slobodu. To, akým spôsobom naloží policajt, majúci podľa čl. 17 ods. 3 ústavy vykonať výsluch osoby zadržanej, s dobou 48 hodín (resp. 96 hodín) od zadržania, je vecou operatívneho postupu, procesných postupov a zabezpečovania dôkazov nutných pre samotný výsluch a následné rozhodnutie o odovzdaní zadržanej osoby súdu alebo prepustení na slobodu.“¹⁶ Do takéhoto postupu polície, ako aj prokuratúry mohol zasiahnuť iba v prípade, keby taký postup bol „zjavne nezákonný alebo zjavne šikanózný“.

Ústavný súd však namietal ďalší postup po ukončení skráteného vyšetrovania, kedy spolu s obžalobou nedošlo zo strany prokurátora k podaniu návrhu na vzatie obvineného do väzby. Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade odpadli dôvody ďalšieho zásahu do osobnej slobody obvineného, pričom by takáto osoba musela byť prepustená. Poukázal tiež na to, že aplikácia ustanovenia § 87 ods. 2 veta druhá TP nemá ústavný základ, teda v uvedenom prípade by mal byť obvinený bez meškania prepustený na slobodu po ukončení skráteného vyšetrovania policajtom, prípadne prokurátorom, ak sa nezistili dôvody väzby.

Je možné súhlasiť s názorom ústavného súdu prejavom vo svojom náleze zo dňa 04.09.2024, nakoľko samotnou podstatou superrýchleho konania bolo rýchle a neformálne objasnenie skutku, ktorý je posúdený ako prečin, vyhľadanie dôkazov, ktoré bude možné vykonať v konaní pred súdom, čo uviedol už aj samotný zákonodarca v dôvodovej správe k návrhu zákona a práve na tieto účely malo slúžiť i samotné zadržanie páchatela. Zásah do osobnej slobody nad uvedený rámec je možné považovať za protiprávny. Nepovažujeme za protiprávny zásah do práva na osobnú slobodu prípad, kedy prokurátor odovzdá sudcovi pre prípravné konanie obžalobu (spolu so spisovým materiálom a obvineným), ktorú vyhotovil v primeranom čase od obdržania kompletného spisového materiálu vzhľadom na individuálnosť prípadu a následne sudca bez meškania vydá trestný rozkaz alebo vykoná úkony podľa § 348 ods. 1 písm. a) alebo b) TP, po ktorých osobu bez meškania prepustí zo zadržania. Daným postupom by bola zaistená rýchlosť konania, samozrejme jednotlivé postupy by mali nasledovať po sebe bez akýchkoľvek neopodstatnených časových sklz.

6. Záver

V súčasnej dobe v rámci trestnoprocesných ustanovení zadržania a obmedzenia osobnej slobody podozrivých osôb vládne dualizmus, ktorý spôsobuje aplikáciu odlišných ustanovení Trestného poriadku súvisiacich so zadržaním a obmedzením osobnej slobody jednotlivými osobami v služobnom pomere ako policajti a príslušníci Policajného zboru. Následkom tejto zákonnej úpravy je skutočnosť, že príslušníkov Policajného zboru, okrem policajtov, právna úprava núti uplatňovať ustanovenie Trestného poriadku, ktorým majú postupovať bežné fyzické osoby a podriaďuje ich pod pojem „ktokoľvek“. Príslušníci Policajného zboru sú však po odbornej stránke schopní rozhodovať v jednotlivých situáciách, kedy je potrebné aplikovať inštitút zadržania osoby rovnako ako policajti. Umožnením postupu podľa § 85 ods. 1 TP aj príslušníkmi Policajného zboru by došlo k odstráneniu spomenutého dualizmu. V konečnom dôsledku by to viedlo k zjednoteniu postupov v prípade rozhodovania o otázke, či je obmedzenie osobnej slobody príslušníkom Policajného zboru možné považovať za zaistovací úkon, čo v súčasnej praxi nie je jednotné. Zároveň ide o dôležitú otázku, od ktorej sa následne odvíja i ďalší procesný postup. Do budúca by bolo tiež žiadúce zosúladiť právnu úpravu postupu zadržania v superrýchlom konaní s právnu úpravou nachádzajúcej sa v Ústave Slovenskej republiky s prihliadnutím na nález ústavného súdu zo dňa 04.09.2024. Možnosťou by bolo zakotvenie povinnosti prokurátora prepustiť obvineného najneskôr súčasne s podaním obžaloby v prípade, ak nepodal zároveň aj návrh na vzatie obvineného do väzby. Prípadne s prihliadnutím na už avizovanú zásadu

¹⁶ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 127/2019 zo dňa 13.06.2019

rýchlosti pri realizácii superrýchleho konania, by bola reálna zmena procesných ustanovení v súlade s ústavnoprávnou úpravou.

Použité informačné zdroje:

ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠOMOVČEK, I., BURDA, E., a kol. Trestný poriadok I: komentár: § 1-195. Bratislava: C.H. Beck, 2021

ČENTÉŠ, J., a kol. Trestný poriadok - Veľký komentár, 5. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2022

DEÁK, M., Zadržanie podozrivej osoby v trestnom konaní. Bratislava: C.H.Beck, 2015

Dôvodová správa k Vyhláške Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 192/2017 Z. z. o rozsahu vykonávania rozhodnutí, opatrení a úkonov trestného konania vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní, dostupné na: <https://www.pravnelisty.sk/zakony/a584-vyhlaska-ministerstva-vnutra-sr-c-192-2017-z-z-nadobuda-ucinnost-dna-01-08-2017>

IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. Trestné právo procesné. I, Všeobecná časť. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 337/2020 zo dňa 04.09.2024

Stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 77/2012 (R 45/2014), zo dňa 17.06.2013

Usmernenie generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. IV/1 Spr 27/18/1000-9 z 15. mája 2020

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Tdo/1/2011, zo dňa 14. 06. 2011

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 127/2019 zo dňa 13.06.2019